

ชื่อวิทยานิพนธ์ : แนวทางการบริหารงานในกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสาร
ที่ ๑ ตามหลักพระพุทธศาสนา

ผู้วิจัย : พันเอกอิทธิชัย นัยชิต

ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

- : พระมหาสุรศักดิ์ ปจจนตเสโน, ดร., ป.ธ. ๗, พธ.บ., ศศ.ม. (พุทธศาสนศึกษา),
M.Phil. (Buddhist Studies), Ph.D. (Buddhist Studies)
- : ผศ.ดร.ประพันธ์ ศุภษร, ป.ธ. ๗, พธ.บ., ศศ.ม. (พุทธศาสนศึกษา),
พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๙

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของการบริหารงานในกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑ (๒) เพื่อสร้างแนวทางการบริหารงานตามหลักพระพุทธศาสนาในกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑ (๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานตามหลักพระพุทธศาสนาในกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑

ผลการวิจัยพบว่า กองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑ ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๖๗ และมีที่ตั้งถาวรที่ค่ายกำแพงเพชรอัครโยธิน จังหวัดสมุทรสาคร ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ มีหน้าที่จัดให้มีการติดต่อสื่อสารทุกชนิด สามารถทำการติดต่อสื่อสารกับเหล่าทัพและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพอย่างเดียวกัน มีสภาพปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานด้านต่างๆ คือ (๑) ด้านกำลังพล มีปัญหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรที่มีจำนวนของชายฉกรรจ์ซึ่งเป็นปัจจัยนำเข้าสู่กิจการทหารลดลง (๒) ด้านการส่งกำลังมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงาน ๒ ส่วนคือ ๑) ด้านงบประมาณ ๒) ด้านสวัสดิการ (๓) ด้านยุทธการมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงาน ๔ ส่วนคือ ๑) ด้านระบบการสื่อสารและเครื่องมือสื่อสาร ๒) ด้านการฝึก (๓) ด้านการปฏิบัติการสื่อสารสนาม ๔) ด้านการข่าว (๔) ด้านกิจการพลเรือนมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงาน คือ ข้อจำกัดในการวางแผน และการปฏิบัติงานกิจการพลเรือนจะต้องพิจารณาถึงสถานการณ์ และพันธะเงื่อนไขทางกฎหมายต่างๆ ของประเทศและในทางสากล

การนำเสนอแนวทางการบริหารงานตามหลักพระพุทธศาสนาในกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑ โดยการบริหารงานตามหลักพล ๕ ได้แก่ ๑) กำลังพลควรมีความศรัทธาในหน่วยงานตนสังกัดอยู่ว่า จะปกป้องสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ๒) กำลังพลควรมี

วิริยะอุตสาหะในการฝึกร่างกายให้พร้อมอยู่เสมอ ๓) กำลังพลควรมีสติควบคุมเมื่อมีอารมณ์ที่ไม่น่าปรารถนามากะทบ ๔) กำลังพลควรมีสมาธิในการเล่าเรียนในวิชาการทางทหารและอื่นๆ ๕) กำลังพลควรมีปัญญาในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ได้แก่ ๑) กำลังพลควรมีน้ำใจรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ท่านแก่เพื่อนร่วมงาน ๒) กำลังพลควรมีวาจาสุภาพไพเราะ ๓) กำลังพลควรรำลึกถึงประโยชน์ตนและประโยชน์ของคนอื่น ๔) กำลังพลควรวางตนให้เสมอต้นเสมอปลายไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมงาน หรือบุคคลอื่นๆ การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ได้แก่ ๑) กำลังพลควรมีความพอใจต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ๒) กำลังพลควรมีความมุ่งมั่นทุ่มเทขยันทำงานในหน่วยงานของตน ๓) กำลังพลควรมีความรับผิดชอบหน้าที่ของตน ๔) กำลังพลควรมีการทบทวนในสิ่งที่ได้คิดได้ทำมา โดยใช้วิจารณ์ญาณอย่างรอบคอบ และการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ได้แก่ ๑) กำลังพลควรมีเมตตาต่อกำลังพลด้วยกันเอง ๒) กำลังพลควรมีความสงสารเมื่อกำลังพลท่านอื่นมีความทุกข์ ๓) กำลังพลควรมีความยินดีในความสำเร็จของกำลังพลท่านอื่น ๔) กำลังพลควรมีความวางใจเป็นกลาง กองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑ ควรนำหลักธรรมทั้ง ๔ หมวดมาใช้ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติและประชาชนต่อไป

Dissertation Title : The Way of Administrating the Work according to the Buddhist Principles in the 101ST Signal Battalion 1ST Signal Regiment

Researcher : Col. Eitichai Naiyachit

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Studies)

Dissertation Supervisory Committee

: Phramaha Surasak Paccantaseno, Dr., Pali VII, B.A., M.Phil.
(Buddhist Studies), Ph.D. (Buddhist Studies)

: Asst. Prof. Dr. Prapan Supasorn, Pali VII, B.A., M.A., Ph.D.
(Buddhist Studies)

Date of Graduation : 14 March 2016

Abstract

This thesis is of 3 objectives, namely:- 1. to study the states of the problems and the obstacles in administrating the work in the 101ST Signal Battalion 1ST Signal Regiment. 2. To build up the ways of administrating the work according the Buddhist Principles in the 101ST Signal Battalion 1ST Signal Regiment. 3. To propose the way of administrating the work according to the Buddhist Principles in the 101ST Signal Battalion 1ST Signal Regiment.

From the research, it is found that the administration of the 101ST Signal Battalion 1ST Signal Regiment was established in 2467 B.E. and was of the permanent establishment place Kamphaengphet Akhara Yothin Camp, Samut Sakhon Province in 2520 B.E. It is of the duties to set up the ways of every communication and can communicate with related armies and given mental offices with the same success and unity. There are many problems and obstacles in different administrations:- 1. On the side of the power strength which is of the problems regarding the change of the people's frame works which are of the numbers of the strong men, the fact of which is the factor leading to the loss activity of the army. 2. On the side of sending the power which is of two problems and obstacles in administration, namely:- 1. On the side of the budget, on the side of welfare, 3. On the side of fighting which is of 4 problems and obstacles in the work administration, namely:- 1. On the side of the communicational systems and the communicational instrument. 2. On the side of

training. 3. On the side of practice of the field communication. 4. On the side of the news. 4. On the side of the civil activities which are of the problems and the obstacles in administrating the work which are of the limits in setting up the plan and the practice of the public works by which and most consider about in states and the legal condition of the country universally.

The propose the way of the administration of the work according the Buddhist principles in the 101ST Signal Battalion 1ST Signal Regiment by administrating the work according to the principle of 5 Balas:- 1. The military officer should have the Faith in his own work unit in order to prevent the national institution, the religion, and the King. 2. The army officers should have the effort in training the body to be always ready. 3. The members of the army should have the mindfulness to contrite themselves, when they face with the undesirable temperaments. 4. The army officers should have the concentration (Samādhī) in learning the military subjects and other subjects. 5. The army officers should have the wisdom in connecting and co-operating with the related work units. The administration of the work according to the principles of Saññāgahavatthu is as follows. 1. The army officers are of the helpful minds to give the things to the friends working in the same office. 2. The army officers should have a gentle and sweet speech. 3. The army officers should think of the benefit the individual benefits and others' ones. 4. The army officers should keep themselves equally, whether the persons are the working friends as the others. The administration of the works according to the Principles of the 4 Brahmavihāras are:- 1. the officers should have Mettā to all the army officers. 2. The army officers should have the pity when other officers are in suffering. 3. The army officers should be pleased with the success receives by others. 4. The army officers should be of the middle minds. The 101ST Signal Battalion 1ST Signal Regiment should bring all the 5 groups of the doctrinal principles to be used in administrating the works successfully for the progress and the development of the county and the peoples forever.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนจากบุคคลและองค์กร ตลอดถึง ปัจจัยในหลายๆ ด้าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร. คณบดีบัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระมหาสุรศักดิ์ ปัจจนตเสโน ,ดร.ประธาน กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.ประพันธ์ ศุภสร กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยแก้ไขเนื้อหาให้มีความชัดเจน ถูกต้องและเป็นระบบยิ่งขึ้น ทั้งยังคอยกระตุ้น ติดตาม ให้แรงเสริม จนทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ และให้คำปรึกษาข้อมูลในประไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา ฉบับมหาจุฬา ให้คำแนะนำ ตรวจสอบ แก้ไข วิทยานิพนธ์ จนเสร็จสมบูรณ์ลงด้วยดี ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณท่านทั้งหลายเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณพระอาจารย์ และขอเจริญพรขอบคุณคณาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย ทุกท่าน ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทำให้ผู้วิจัยมีความรู้ความสามารถศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่ เกี่ยวกับวิทยานิพนธ์นี้ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกและประสานงานต่างๆ ให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอบคุณรองศาสตราจารย์ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร ที่ช่วยค้นข้อมูลและช่วยตรวจเอกสาร ภาษาอังกฤษ และขอขอบคุณเพื่อนนิสิตทุกๆ ท่านผู้เป็นกัลยาณมิตรที่คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือ ในขณะกำลังศึกษาอยู่

สุดท้ายนี้ คุณภาพดี บุญกุศล ความรู้ ความดีงามที่เป็นประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ เล่มนี้ ผู้วิจัยอุทิศให้ผู้ให้กำเนิดและบูชาคุณครูอาจารย์ ทุกๆ ท่าน มีส่วนแห่งกุศลนี้ด้วย เทอญ

พันเอกอิทธิชัย นัยชิต

๑๔ มีนาคม ๒๕๕๙

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารภาพ	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๕
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๑.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๖
๑.๘ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๗
๑.๙ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๘
บทที่ ๒ สภาพปัญหาและอุปสรรคของการบริหารงานในกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑	
กรมทหารสื่อสารที่ ๑	๑๙
๒.๑ ประวัติและความเป็นมาของกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑	๑๙
๒.๑.๑ ประวัติและความเป็นมา	๑๙
๒.๑.๒ ความหมายและความสำคัญ	๒๕
๒.๒ การกิจของกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑	๒๖
๒.๒.๑ สนับสนุนการติดต่อสื่อสารในกองบัญชาการกองทัพบก	๒๖
๒.๒.๒ ประสานการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานอื่นๆ	๒๘
๒.๓ ยุทธศาสตร์ของกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑	๓๑
๒.๔ ยุทธวิธีของกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑	๓๗

๒.๔.๑ ด้านกำลังพล	๓๗
๒.๔.๒ ปัญหาและอุปสรรคด้านกำลังพล	๓๙
๒.๔.๓ ด้านการส่งกำลัง	๔๒
๒.๔.๔ ปัญหาและอุปสรรคด้านการส่งกำลัง	๕๘
๒.๔.๔.๑ ด้านงบประมาณ	๕๘
๒.๔.๔.๒ ด้านสวัสดิการ	๖๑
๒.๔.๕ ด้านยุทธการ	๖๕
๒.๔.๖ ปัญหาและอุปสรรคด้านยุทธการ	๖๖
๒.๔.๖.๑ ด้านอุปกรณ์สื่อสาร	๖๖
๒.๔.๖.๒ ด้านการฝึก	๗๑
๒.๔.๖.๓ ด้านการปฏิบัติการสื่อสารสนาม	๗๒
๒.๔.๖.๔ ด้านการข่าว	๗๔
๒.๔.๗ ด้านกิจการพลเรือน	๗๘
๒.๔.๘ ปัญหาและอุปสรรคด้านกิจการพลเรือน	๗๙
๒.๔.๘.๑ ด้านการติดต่อสื่อสารกับพลเรือน	๗๙
๒.๔.๘.๒ ด้านการพัฒนาสัมพันธ์	๘๑

บทที่ ๓ การสร้างแนวทางการบริหารงานตามหลักพระพุทธศาสนาในกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑

กรมทหารสื่อสารที่ ๑	๘๘
๓.๑ การสร้างแนวทางการบริหารงานด้านกำลังพลตามหลักพระ ๕	๘๘
๓.๑.๑ การบริหารงานด้านกำลังพลตามหลักสัทธาพละ	๘๘
๓.๑.๒ การบริหารงานด้านกำลังพลตามหลักกิริยาพละ	๙๔
๓.๑.๓ การบริหารงานด้านกำลังพลตามหลักสติพละ	๙๕
๓.๑.๔ การบริหารงานด้านกำลังพลตามหลักสมาธิพละ	๙๘
๓.๑.๕ การบริหารงานด้านกำลังพลตามหลักปัญญาพละ	๑๐๖
๓.๒ การสร้างแนวทางการบริหารงานด้านส่งกำลังตามหลักสังคหวัตถุ ๔	๑๐๙
๓.๒.๑ การบริหารงานด้านส่งกำลังตามหลักทาน	๑๑๒
๓.๒.๒ การบริหารงานด้านส่งกำลังตามหลักปิยวาจา	๑๑๔
๓.๒.๓ การบริหารงานด้านส่งกำลังตามหลักอัตถจริยา	๑๑๗
๓.๒.๔ การบริหารงานด้านส่งกำลังตามหลักสมานัตตตา	๑๑๙
๓.๓ การสร้างแนวทางการบริหารงานด้านยุทธการตามหลักอิทธิบาท ๔	๑๒๑
๓.๓.๑ การบริหารงานด้านยุทธการตามหลักฉันทะ	๑๒๑

๓.๓.๒ การบริหารงานด้านยุทธการตามหลักวิริยะ	๑๒๔
๓.๓.๓ การบริหารงานด้านยุทธการตามหลักจิตตะ	๑๒๖
๓.๓.๔ การบริหารงานด้านยุทธการตามหลักวิมังสา	๑๒๙
๓.๔ การสร้างแนวทางการบริหารงานด้านกิจการพลเรือนตามหลักพรหมวิหาร ๔	๑๓๑
๓.๔.๑ การบริหารงานด้านกิจการพลเรือนตามหลักเมตตา	๑๓๓
๓.๔.๒ การบริหารงานด้านกิจการพลเรือนตามหลักกรุณา	๑๓๗
๓.๔.๓ การบริหารงานด้านกิจการพลเรือนตามหลักมุทิตา	๑๔๐
๓.๔.๔ การบริหารงานด้านกิจการพลเรือนตามหลักอุเบกขา	๑๔๒

บทที่ ๔ การนำเสนอแนวทางการบริหารงานตามหลักพระพุทธศาสนาในกองพันทหารสื่อสาร

ที่ ๑๐๑ กรมทหารสื่อสารที่ ๑	๑๔๗
๔.๑ การนำเสนอแนวทางการบริหารงานด้านกำลังพลตามหลักพละ ๕	๑๔๗
๔.๑.๑ แนวทางการบริหารงานด้านกำลังพลตามหลักสัทธาพละ	๑๔๗
๔.๑.๒ แนวทางการบริหารงานด้านกำลังพลตามหลักวิริยพละ	๑๕๑
๔.๑.๓ แนวทางการบริหารงานด้านกำลังพลตามหลักสติพละ	๑๕๔
๔.๑.๔ แนวทางการบริหารงานด้านกำลังพลตามหลักสมาธิพละ	๑๕๗
๔.๑.๕ แนวทางการบริหารงานด้านของกำลังพลตามหลักปัญญาพละ	๑๕๙
๔.๒ การนำเสนอแนวทางการบริหารงานด้านส่งกำลังตามหลักสังคหวัตถุ ๔	๑๖๒
๔.๒.๑ แนวทางการบริหารงานด้านส่งกำลังตามหลักทาน	๑๖๒
๔.๒.๒ แนวทางการบริหารงานด้านส่งกำลังตามหลักปิยวาจา	๑๖๕
๔.๒.๓ แนวทางการบริหารงานด้านส่งกำลังตามหลักอรรถจริยา	๑๖๗
๔.๒.๔ แนวทางการบริหารงานด้านส่งกำลังตามหลักสมานัตตตา	๑๖๙
๔.๓ การนำเสนอแนวทางการบริหารงานด้านยุทธการตามหลักอิทธิบาท ๔	๑๗๑
๔.๓.๑ แนวทางการบริหารงานด้านยุทธการตามหลักฉันทะ	๑๗๑
๔.๓.๒ แนวทางการบริหารงานด้านยุทธการตามหลักวิริยะ	๑๗๔
๔.๓.๓ แนวทางการบริหารงานด้านยุทธการตามหลักจิตตะ	๑๗๖
๔.๓.๔ แนวทางการบริหารงานด้านยุทธการตามหลักวิมังสา	๑๗๘
๔.๔ การนำเสนอแนวทางการบริหารงานด้านกิจการพลเรือนตามหลักพรหมวิหาร ๔	๑๘๐
๔.๔.๑ แนวทางการบริหารงานด้านกิจการพลเรือนตามหลักเมตตา	๑๘๐
๔.๔.๒ แนวทางการบริหารงานด้านกิจการพลเรือนตามหลักกรุณา	๑๘๓
๔.๔.๓ แนวทางการบริหารงานด้านกิจการพลเรือนตามหลักมุทิตา	๑๘๕
๔.๔.๔ แนวทางการบริหารงานด้านกิจการพลเรือนตามหลักอุเบกขา	๑๘๗

บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย องค์ความรู้ใหม่และข้อเสนอแนะ	๑๙๑
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๙๑
๕.๒ องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย	๑๙๔
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๙๘
บรรณานุกรม	๑๙๙
ภาคผนวก	
ก แบบสัมภาษณ์	
ข ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	
ค สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	
ประวัติผู้วิจัย	

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
ภาพที่ ๒.๑ แสดงการประกอบกำลังของกรมทหารสื่อสารที่ ๑	๒๑
ภาพที่ ๒.๒ วงรอบการส่งกำลัง	๔๒
ภาพที่ ๒.๓ แสดงการจัดกำลังของฝ่ายยุทธการและการข่าว	๖๖
ภาพที่ ๕.๑ แสดงแนวทางการบริหารงานในกองพันทหารสื่อสารที่ ๑๐๑	
กรมทหารสื่อสารที่ ๑ ตามหลักพระพุทธศาสนา	๑๙๗

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

อักษรย่อชื่อคัมภีร์ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากคัมภีร์ พระไตรปิฎกภาษาบาลี. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๐๐ และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พุทธศักราช ๒๕๓๙ อรรถกถาภาษาบาลีภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และปกรณ์วิเสสวิสุทธิมรรค ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระวินัยปิฎก

วิ.ม. (ไทย) = วินัยปิฎก มหาวรรค (ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค (ภาษาไทย)

ที.ปา. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค (ภาษาไทย)

ม.ม. (ไทย) = สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์ (ภาษาไทย)

ม.ม. (ไทย) = สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปณณาสก์ (ภาษาไทย)

ม.อุ. (ไทย) = สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปณณาสก์ (ภาษาไทย)

ส.ส. (ไทย) = สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค (ภาษาไทย)

ส.สพ. (ไทย) = สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค (ภาษาไทย)

ส.ม. (ไทย) = สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค (ภาษาไทย)

อง.เอกก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกกนิบาต (ภาษาไทย)

อง.ติก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต (ภาษาไทย)

อง.จตุกก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)

อง.ปญจก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปญจกนิบาต (ภาษาไทย)

อง.อฏฐก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย อฏฐกนิบาต (ภาษาไทย)

อง.นวก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย นวกนิบาต (ภาษาไทย)

อง.เอกาทสก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกาทสกนิบาต (ภาษาไทย)

ขุ.ธ. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท (ภาษาไทย)

ขุ.อิติ. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ (ภาษาไทย)

ขุ.สุ. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย สุตตนิบาต (ภาษาไทย)

ขุ.ม. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิทเทศ (ภาษาไทย)

ช.อป. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน (ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.สง. (ไทย) = อภิธรรมปิฎก ธรรมสังคณี (ภาษาไทย)

อภิ.วิ. (ไทย) = อภิธรรมปิฎก วิภังค์ (ภาษาไทย)

ข. ค่าย่อชื่อคัมภีร์อรรถกถา

อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก

ม.ม.อ. (บาลี) = มัชฌิมนิกาย ปญจสุทธานิ มัชฌิมปณณาสกอรรถกถา (ภาษาบาลี)

ส.ส.อ. (บาลี) = สํยุตตนิกาย สารตถุปปกาสินี สคาถวคคอรรถกถา (ภาษาบาลี)

ขุ.ธ.อ. (บาลี) = ขุททกนิกาย ธมมปทอรรถกถา (ภาษาบาลี)

ขุ.เถร.อ. (บาลี) = ขุททกนิกาย ปรมตถทีปนี เถรคาถา (ภาษาบาลี)

อรรถกถาพระอภิธรรมปิฎก

อภิ.วิ.อ. (บาลี) = อภิธมมปิฎก วิภังค สมโมหวิโนทนีอรรถกถา (ภาษาบาลี)

ปกรณ์วิเสส

วิสุทฺธิ (บาลี) = วิสุทฺธิมคฺคปกรณ์วิเสส (ภาษาบาลี)

ค. การระบุเลขหน้าภาษาไทย

การใช้อักษรย่อเกี่ยวกับพระไตรปิฎกภาษาไทย ใช้ระบบอ้างอิงที่ระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังค่าย่อคัมภีร์ เช่น ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๑๖/๑๖๔. หมายถึง สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค ภาษาไทย เล่ม ๑๐ ข้อ ๒๑๖ หน้า ๑๖๔ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

การใช้อักษรย่อเกี่ยวกับคัมภีร์อรรถกถา ใช้ระบบอ้างอิงที่ระบุ เล่ม/หน้า หลังค่าย่อคัมภีร์ เช่น อก.จตุกก.อ. (บาลี) ๒/๖๗-๗๐. หมายถึง อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย มโนรทปุรณี จตุกกนิบาตอรรถกถา ภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม ๒ หน้า ๖๗-๗๐

การใช้อักษรย่อเกี่ยวกับปกรณ์วิเสสวิสุทฺธิมรรค ใช้ระบบอ้างอิงที่ระบุ เล่ม/หน้า หลังค่าย่อหลังคัมภีร์ เช่น วิสุทฺธิ. (ไทย) ๓/๑/๘๘. หมายถึง วิสุทฺธิมรรคปกรณ์ภาษาไทย ภาค ๓ ตอน ๑ หน้า ๘๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย